

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวเองให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม การศึกษา จึงเป็นกระบวนการที่ทำให้คนมีความรู้และคุณสมบัติต่างๆ ที่ช่วยให้คนอยู่รอดได้และเป็นประโยชน์ต่อตนเองครอบครัวและสังคม สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550 : 1) จึงเห็นได้ว่าการศึกษาคือกระบวนการที่ทำให้มนุษย์พัฒนาคุณภาพชีวิต และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เกื้อหนุนพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นการศึกษาคือเป็นระบบและกระบวนการเรียนรู้ของบุคคล สังคม และการถ่ายทอดความรู้การศึกษา การอบรม การสื่อสารทางวัฒนธรรมการสร้างสรรคความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 2) การศึกษาจึงทำให้บุคคลที่ได้รับการพัฒนามีคุณภาพ ซึ่งการที่จะดูคุณภาพการศึกษา จึงดูที่คุณภาพของคนที่เป็ผลผลิตจากการจัดการศึกษา แต่อย่างไรก็ตามในสภาพปัจจุบันที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความเหลื่อมล้ำและแตกต่างกันมากทั้งในด้านงบประมาณ คุณภาพ บุคลากร หรือแม้แต่ตัวบ่อนคือนักเรียนรวมทั้งปัจจัยที่เอื้ออื่นๆ เช่นความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษา การสนับสนุนจากชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรที่อยู่ใกล้เคียงสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550 : 1)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป้าหมายการปฏิรูปรอบสอง พ.ศ. 2556 – 2561 คือคนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ และได้มุ่งเน้นใน 3 เรื่องหลัก เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ คือ 1) ด้านคุณภาพ 2) ด้านโอกาส และ 3) ด้านการมีส่วนร่วม โดยด้านการมีส่วนร่วมมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการสนับสนุนการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้ส่งเสริมให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่ง ได้มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนมาช่วยในการจัดการศึกษา จึงจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ของการปฏิรูปรอบสอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552 : 1) และนโยบายการศึกษาด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมภาคเอกชน ประชาชน ประชาสังคม และทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารจัดการศึกษา และสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาโดยมีเป้าหมายว่า ประชาชน ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ

สนับสนุนส่งเสริมการศึกษามากขึ้น โดยเพิ่มสัดส่วนอย่างมีนัยสำคัญระหว่างเอกชนต่อภาครัฐ เป็น 35 : 65 ภายในปี 2559 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2553 : 5)

กระบวนการใหม่ในการพัฒนาเป็นกระบวนการความคิดที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะความร่วมมือในรูปเบญจภาคี ซึ่งได้แก่ ชุมชน ภาครัฐบาล นักวิชาการ องค์กรเอกชน และองค์กรธุรกิจ เพื่อให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น โดยการคิดและเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งทุกฝ่ายต้องร่วมมือปฏิบัติต่อกันบนรากฐานของความรัก ความเมตตา ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน (ฉลาด จันทรสุมปัติ. 2540 : 21) และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วยบุคคลจาก 7 ฝ่าย รวมแล้วไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วย 1) ผู้แทนผู้ปกครอง 2) ผู้แทนครู 3) ผู้แทนองค์กรชุมชน 4) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5) ผู้แทนศิษย์เก่า 6) ผู้ทรงคุณวุฒิ และ 7) ผู้บริหารสถานศึกษา โดยกำหนดให้มีหน้าที่แบ่งออกเป็น 4 ด้านหลัก คือ ด้านกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติ ด้านการจัดหลักสูตรและงานบริหารโรงเรียน ด้านการส่งเสริมและพิทักษ์เด็ก และด้านการระดมทรัพยากรและสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 12-17) ซึ่งการใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องดำเนินการด้านต่างๆ คือ การระดมทรัพยากรและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เช่น บ้าน ชุมชน และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ การจัดกระบวนการการเรียนรู้ การนิเทศการใช้หลักสูตรโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การบริหารการแนะแนว การวัดผล การประเมินผลการเรียนรู้ การนิเทศการใช้หลักสูตร การซ่อมเสริม การเทียบโอนประสบการณ์ การวิจัยในชั้นเรียน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จที่ดีมีคุณภาพนั้นผู้บริหารควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และครูผู้สอนต้องมีความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนหรือชุมชนนั้นๆ ย่อมมีส่วนสนับสนุนให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาให้ได้รับการพัฒนาถึงระดับมาตรฐานการประกันคุณภาพตามสัดส่วนที่เหมาะสมกับสภาพของแต่ละสถานศึกษานั้นๆ ในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนจะต้องอาศัยความร่วมมือกับทุกฝ่ายในการจัดการศึกษา โรงเรียนจะต้องแสดงภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในการตัดสินใจ (สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. 2545 : 1)

สภาพความเป็นจริงงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้นยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ทั้งในส่วนของโรงเรียนไม่ได้ปฏิบัติงานนี้อย่างจริงจังเป็นเหตุให้โรงเรียนไม่ได้รับความร่วมมือจากชุมชนเท่าที่ควร (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 4) และ การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นภารกิจอีกด้านหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียนที่ต้องยึดถือและปฏิบัติ ถึงแม้ในมุมมองของผู้บริหารในโรงเรียนบางคนจะเห็นว่า งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่มีบทบาทเท่ากับความสำคัญของงานด้านอื่นๆ แต่ในหลักของการบริหารแล้วการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น งานทุกงานล้วนมีความสำคัญทั้งสิ้นการให้ความสนใจและการบริหารงานในทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ ผลที่เกิดจากงานดังกล่าวย่อม

เกื้อกูลสนับสนุนซึ่งกันและกัน (สมมาตร คำวินิจฉัย. 2539 : 66-67) จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษานั้นจะต้องมีการบูรณาการงานในทุกๆ ด้านเพื่อให้ได้ผลที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้นั้นส่งผลไปยังตัวผู้เรียนและผู้เรียนก็ต้องเป็นไปตามความต้องการของชุมชนที่โรงเรียนนั้นๆ ตั้งอยู่ซึ่งในการปฏิบัติจริงนั้นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน ผู้ปกครองไม่สามารถเข้ามามีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนเท่าที่ควรไม่ว่าจะเป็นการให้ความช่วยเหลือโรงเรียนหรือโรงเรียนให้ความช่วยเหลือชุมชนตลอดจนความสัมพันธ์ด้านอื่นๆ ที่องค์กรต่างๆ ในท้องถิ่นควรรับรู้รับทราบการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนเนื่องจากโรงเรียนเป็นสถานศึกษาที่อบรมนักเรียนในท้องถิ่นนั้นๆ ความต้องการของชุมชนเป็นอย่างไรและโรงเรียนควรหาทางแก้ไขอย่างไร

องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ มีโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดจำนวนทั้งหมด 12 โรงเรียน มีทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่ต่างๆ ทั้งชนบทและในเมืองโดยมีรายชื่อต่อไปนี้ 1) โรงเรียนบัวขาว 2) โรงเรียนหนองห้างวิทยา 3) โรงเรียนเมืองสมเด็จ 4) โรงเรียนขมิ้นพิทยาสรรพ์ 5) โรงเรียนเนินยางประชาสามัคคี 6) โรงเรียนลำปา่ววิทยาคม 7) โรงเรียนนาเชือกวิทยาคม 8) โรงเรียนคลองขามวิทยาคาร 9) โรงเรียนทรายมูลวิทยาคม 10) โรงเรียนหนองชุมแสงวิทยาคม 11) โรงเรียนดงมูลวิทยาคม และ 12) โรงเรียนจุมจังพลังราษฎร์ ซึ่งจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งในการจัดการศึกษาเป็นไปตามนโยบายการบริหารจัดการศึกษาท้องถิ่นคือจัดการศึกษาให้เด็กเข้ารับการบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันการศึกษา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในท้องถิ่นมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์มีปัญหาในการจัดการศึกษาเนื่องชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้อยและนักเรียนเป็นนักเรียนด้อยโอกาสต้องการทุนทรัพย์ในการเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนและจัดการศึกษาไม่เป็นไปตามความต้องการของชุมชน (องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์, 2554 : 7)

สภาพการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนของโรงเรียนในสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ยังขาดประสิทธิภาพเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากชุมชนและผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานน้อยอาจเนื่องจากเห็นว่าสถานศึกษามีคณะกรรมการสถานศึกษาทำหน้าที่อยู่แล้วจึงไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีผลทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษาขาดประสิทธิภาพขาดการร่วมมือ ดังนั้นสถานศึกษาต่าง ๆ จึงได้พยายามประสานความสัมพันธ์โดยสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชน เชื้อเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นสร้างสรรค์เพื่อเป็นทางเลือกในการตัดสินใจปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษา และนำมติที่ประชุมที่ผ่านการคัดกรองสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากจะเป็นการส่งเสริมงานด้านวิชาการ งานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และช่วยพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป (องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์, 2554 : 7)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชนโดยตรง จึงมีความประสงค์ที่จะทำการวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนำผลการวิจัยเสนอเป็นกลยุทธ์เพื่อให้ผู้สนใจได้ศึกษา และได้นำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และสนองต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เพื่อให้การจัดการศึกษาของประเทศเจริญก้าวหน้าและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปฏิบัติการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับปฏิบัติการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามสถานภาพ และขนาดของโรงเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้าน
3. เพื่อศึกษากลยุทธ์การดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์

สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพ และปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับปฏิบัติการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ บุคคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2556 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 35 คน ครูผู้สอนจำนวน 457 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานจำนวน 114 คน รวม 606 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2556 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 32 คน ครู จำนวน 210 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 92 คน รวม 334 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1987 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 43) และสุ่มแบบแบ่งชั้นจำแนกตามตำแหน่งของบุคลากร

2. เนื้อหาที่วิจัย

การดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามที่ผู้วิจัยได้
สังเคราะห์จากหน่วยงานที่ให้ขอข่างานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ประกอบด้วย

- 2.1 การให้บริการชุมชน
- 2.2 การได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน
- 2.3 การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น
- 2.4 งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2.5 การจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ
- 2.6 การประชาสัมพันธ์

3. ตัวแปรที่จะศึกษา ได้แก่

3.1 ตัวแปรต้น

3.1.1 ขนาดของโรงเรียน

3.1.1.1 โรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ โรงเรียนนาเชือกวิทยาคม

โรงเรียนคลองขามวิทยาคาร โรงเรียนทรายมูลพิทยาคม โรงเรียนหนองชุมแสงวิทยาคม และ
โรงเรียนหนองห้างพิทยา

3.1.1.2 โรงเรียนขนาดใหญ่ ได้แก่ โรงเรียนเมืองสมเด็จ

โรงเรียนลำปาววิทยาคม โรงเรียนดงมูลวิทยาคม โรงเรียนเนินยางประชาสามัคคี โรงเรียนบัวขาว
โรงเรียนจุมจิ่งพลังราษฎร์ และ โรงเรียนขมิ้นพิทยาสรรพ์

3.1.2 สถานภาพ

3.1.2.1 สถานภาพ

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา
- 2) ครู
- 3) กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับปฏิบัติการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง

โรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 6 ด้าน
(จากการสังเคราะห์ขอข่างานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน) คือ

- 3.2.1 การให้บริการชุมชน
- 3.2.2 การได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน
- 3.2.3 การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น
- 3.2.4 งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3.2.5 การจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ
- 3.2.6 การประชาสัมพันธ์

4. ระยะเวลาในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ช่วงเวลา ปีการศึกษา 2556 โดยมีการศึกษา 2 ระยะ คือ

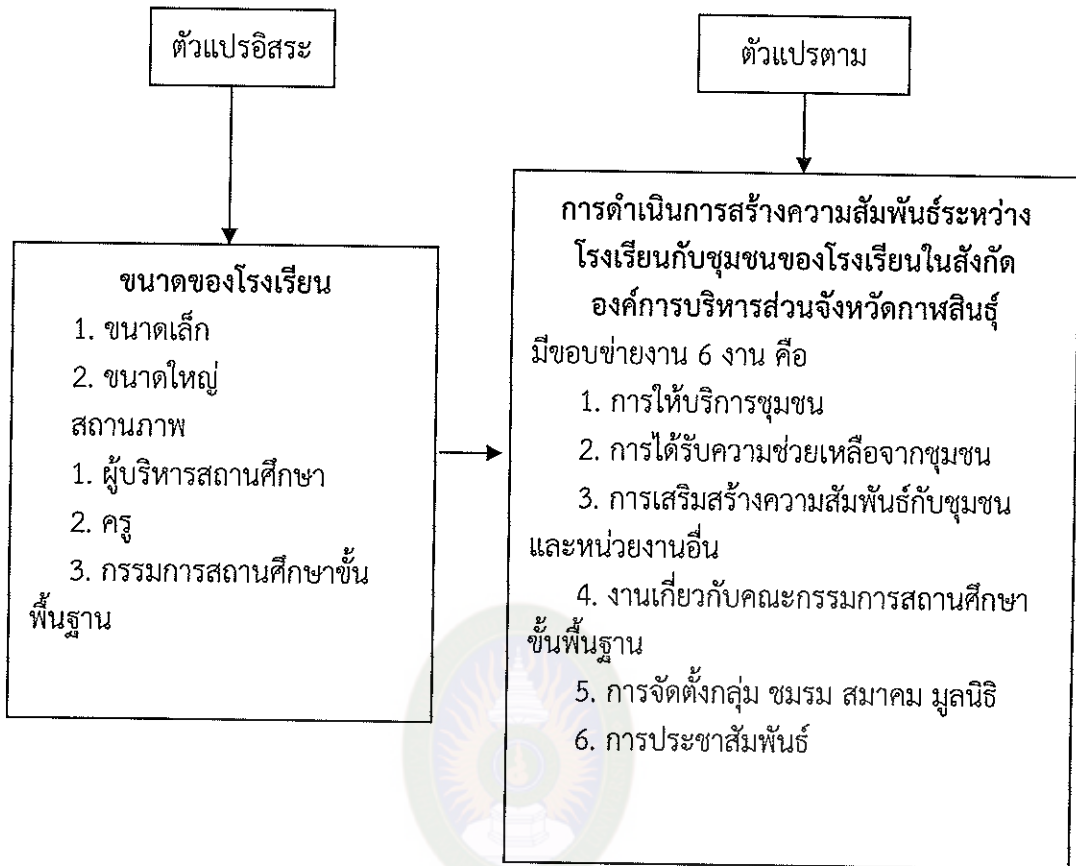
ระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาระดับปฏิบัติในการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้ตารางสังเคราะห์ขอบข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สรุปเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1) การให้บริการชุมชน 2) การได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน 3) การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น 4) งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5) การจัดตั้งกลุ่มชมรม สมาคม มูลนิธิ 6) การประชาสัมพันธ์ และผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้น เพื่อสอบถามผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยแบ่งเป็น โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ เกี่ยวกับระดับการปฏิบัติการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อหาโรงเรียนที่มีผลงานเด่นในแต่ละด้าน

ระยะที่ 2 ผู้วิจัยได้ศึกษากลยุทธ์การดำเนินงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีผลงานเด่นในแต่ละด้านตามขอบข่ายความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนซึ่งศึกษาจากรายงานประจำปี 2554 ของกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งแบบสัมภาษณ์ได้จากการศึกษาผลจากแบบสอบถามระยะที่ 1 เพื่อสรุปเป็นแนวทางในการดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปแนวคิดการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียนจาก สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2541, สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2529, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2547, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชัยภูมิ เขต 2, สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2534 และสำนักงานการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2543 และสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ 6 ด้าน ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยระยะที่ 1
 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กลยุทธ์ หมายถึง แนวทางต่าง ๆ หรือกระบวนการในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางในการดำเนินงานในอนาคต หรือองค์กรหรือเป็นวิถีทางก้าวเดิน หรือขั้นตอนจากระดับที่เป็นอยู่ในระดับที่สูงขึ้น

2. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม 6 ด้าน อันจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ และสนับสนุนในการดำเนินงานซึ่งกันและกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รวมทั้งเป็นการติดต่อสื่อสารกันสองทาง ที่ต่างก็เป็นผู้ให้และผู้รับในเวลาเดียวกัน

2.1 การให้บริการชุมชน หมายถึง การจัดทำแผนให้บริการชุมชน การกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติในการให้บริการ การให้บริการด้านวิชาการ การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ให้รับผิดชอบงาน ความร่วมมือในการให้บริการชุมชนด้านต่างๆ การประสานงานกับหน่วยงานอื่นในการให้บริการชุมชน การจัดศูนย์บริการทางวิชาการและสอนวิชาชีพ การจัดบริการด้าน

นันทนาการ การจัดบริการด้านอุปกรณ์กีฬา การเก็บรวบรวมข้อมูลในการให้บริการชุมชน การจัดผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาชีพที่ชุมชนต้องการ

2.2 การได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน หมายถึง การช่วยด้านการเงินจากชุมชน ในการจัดการศึกษา การจัดตั้งองค์กรเพื่อสนับสนุนโรงเรียน การประชาสัมพันธ์ความต้องการของโรงเรียน การสนับสนุนทางด้านวิทยากรแก่โรงเรียน การสนับสนุนต้นวัสดุครุภัณฑ์ การสนับสนุนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การสนับสนุนด้านบริการ สถานประกอบการ และวิทยากรหรือผู้นำชุมชน

2.3 การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น หมายถึง การกำหนดนโยบายในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หรือหน่วยงานอื่น การประสานงานกับหน่วยงานอื่น การมอบหมายและแต่งตั้งคณะกรรมการคณะทำงานเพื่อเป็นสื่อกลางในการปฏิบัติงาน การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน การประสานงานเพื่อให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในทุกๆด้านเกี่ยวกับชุมชนและหน่วยงานอื่น การส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรในการประสานงานร่วมจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน

2.4 งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง งานที่โรงเรียนต้องดำเนินการร่วมกับคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เช่น ให้กรรมการโรงเรียนเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายแผนแม่บท และให้ความเห็นชอบในแผนปฏิบัติการ แผนพัฒนาโรงเรียน การประชาสัมพันธ์โรงเรียน จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง และเสนอรายงานการประชุมผู้อำนวยการกองการศึกษาทุกครั้ง ที่จัดการประชุม

2.5 การจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม และมูลนิธิ หมายถึง การแสวงหาแนวทางและความร่วมมือจากชุมชน ในการจัดการศึกษาและพัฒนาโรงเรียนให้มีความพร้อมในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่น การจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองนักเรียน จัดบุคลากรเข้าร่วมในการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ และวางแผนในการดำเนินการร่วมกัน จัดกิจกรรมพบปะสังสรรค์เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างศิษย์เก่า ชุมชน ผู้ปกครอง ตลอดจนกลุ่มบุคคลอื่นๆ กำหนดวัตถุประสงค์ และวางระเบียบแบบแผนการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม และมูลนิธิให้ชัดเจน

2.6 การประชาสัมพันธ์ หมายถึง การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน และสร้างความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในรูปแบบต่างๆ เช่น จัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ หอกระจายข่าว ประชุมคณะกรรมการโรงเรียน พบปะเยี่ยมเยียนผู้ปกครองในเขตบริการ และชี้แจงนโยบายและการดำเนินการจัดกิจกรรม พร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบ โดยครูฝ่ายประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนที่ได้รับการแต่งตั้ง

3. การดำเนินงาน หมายถึง การวางแผน การบริหาร การจัดการศึกษา การบริหาร การจัดการ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่หน่วยงานและบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

4. องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ หมายถึง หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีโรงเรียนในสังกัดประกอบด้วย (1) โรงเรียนบัวขาว (2) โรงเรียนหนองห้างวิทยา (3) โรงเรียนเมืองสมเด็จ (4) โรงเรียนขมิ้นพิทยาสรรพ์ (5) โรงเรียนเนินยางประชาสามัคคี (6) โรงเรียนลำปาววิทยาคม (7) โรงเรียนนาเชือกวิทยา (8) โรงเรียนคลองขามวิทยาคาร (9) โรงเรียนทรายมูลพิทยาคม (10) โรงเรียนหนองชุมแสงวิทยาคม (11) โรงเรียนดงมูลวิทยาคม และ (12) โรงเรียนจุมจังพลังราษฎร์

5. โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์

6. บุคคลากร หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ บริหาร ปฏิบัติการสอน ส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์

7. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์

8. ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูที่ดำรงตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้สอนหรืองานพิเศษอื่นในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์

9. กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารสถานศึกษา

10. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง ขนาดของสถานศึกษาที่แบ่งตามระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 43) แบ่งเป็น 2 ขนาด คือ

10.1 ขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีนักเรียนไม่เกิน 300 คน

10.2 ขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์มีกลยุทธ์ในการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่มีประสิทธิภาพ

2. ใช้เป็นกลยุทธ์ในการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น